

Eftersök av trafikskadat vilt

REGERINGSKANSLIET

Jordbruksdepartementet

Innehåll

Promemorians huvudsakliga innehåll	5
Författningsförslag	7
Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259).....	7
Förslag till förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905).....	10
1 Bakgrund	14
1.1 Eftersök av vilt	14
1.2 Bestämmelser om eftersök	15
1.3 Bestämmelser om åtgärder vid viltolyckor i vägtrafik	17
2 Eftersöksverksamheten	21
2.1 Bakgrund	21
2.2 Nationella Viltolycksrådet	22
2.3 Överväganden och förslag	24
2.3.1 Eftersök	24
2.3.2 Anmälningsskyldighet m.m.	26
3 Eftersök på annans mark.....	33

3.1	Gällande bestämmelser	33
3.2	Överväganden och förslag	35
4	Kostnadsersättning för eftersök	37
4.1	Ersättning enligt nuvarande lagstiftning.....	37
4.2	Överväganden och förslag	39
4.2.1	Kostnadsersättning	39
4.2.2	Finansiering	40
5	Konsekvenser	43
5.1	Konsekvenser för det allmänna	43
5.2	Finansiella konsekvenser	43
5.3	Konsekvenser för enskilda.....	44
6	Författningskommentarer	45

Promemorians huvudsakliga innehåll

I denna promemoria föreslås att den nuvarande frivilliga verksamheten med uppspårning och avlivning av vilt som har skadats vid sammanstötning med motorfordon, eftersök, regleras närmare. Polisen har ett huvudansvar för organisation och samordning av verksamheten och svarar för föreskrifter om polismyndighetens medverkan vid eftersök. Naturvårdsverket ges rätt att meddela föreskrifter rörande själva eftersöket. Efter det att en anmälan om inträffad viltolycka har kommit till polisen kan polisen ge ett uppdrag om eftersök. Liksom när det gäller skadskjutet vilt får eftersök ske på annans mark. Polisen ska om möjligt underrätta berörd markägare eller jakträttshavare om beslutet. Straffsanktionen för underlåtenhet att anmäla en kollision mellan motorfordon och vilt utvidgas till att avse även tillfällen när någon skada på djuret inte har kunnat konstateras. Underlåtenhet att märka ut viltolycksplats straffsanktioneras. Kostnadsersättning för eftersök av trafikskadat vilt lämnas tills vidare ur viltvårdsfonden.

Förslagen föranleder ändringar i jaktlagen (1987:259) och i jaktförordningen (1987:905).

Författningsförslag

Förslag till Lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)
dels att 26, 45 och 52 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 28 a §, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringen får meddela
föreskrifter om anmälnings-
skyldighet i fråga om

1. vilt som har fällts under
jakt,

2. vilt som *skall* tillfalla
staten,

3. vilt som har *skadats eller*
dödats vid sammanstötning
med motorfordon.

Föreslagen lydelse

26 §

Regeringen får meddela
föreskrifter om anmälnings-
skyldighet i fråga om

1. vilt som har fällts under
jakt,

2. vilt som *ska* tillfalla sta-
ten,

3. vilt som har *varit in-*
blandat i sammanstötning med
motorfordon.

Regeringen får även meddela
föreskrifter om skyldighet att
märka ut en plats där samman-
stötning skett mellan motor-
fordon och vilt.

28 a §

Om vilt har varit inblandat i sammanstötning med motorfordon får polismyndigheten vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna uppspåras och avlivas. Polismyndigheten får även uppdra åt annan att vidta sådana åtgärder.

Regeringen får meddela föreskrifter om de uppdrag som avses i första stycket.

45 §¹

Till böter döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet

1. bryter mot 5 § andra stycket eller 13 §,

2. underlåter att fullgöra *anmälningskyldighet* som har föreskrivits med stöd av 26 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

3. bryter mot 27 §, om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt brottsbalken,

4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt 28 §,

5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 29 § 4, 30 § tredje stycket eller 31 § tredje stycket eller

6. bryter mot 35 § eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 36 §, 40 § första stycket eller 41 § första stycket.

Den som med uppsåt bryter mot 34 § döms till böter.

I ringa fall *skall* inte dömas till ansvar enligt denna paragraf. I ringa fall *ska* inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.

¹ Senaste lydelse 2007:1241.

52 §²

Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 23–26, 29, 29 a och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 §, 40 § första och andra styckena, 41 § första stycket 2, 48 § andra stycket och 50 §.

Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i 23–26, 28 a, 29, 29 a och 30 §§, 31 § andra och tredje styckena, 36 §, 40 § första och andra styckena, 41 § första stycket 2, 48 § andra stycket och 50 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

² Senaste lydelse 2007:1241.

Förslag till Förordning om ändring i jaktförordningen (1987:905)

Regeringen föreskriver i fråga om jaktförordningen (1987:905)

dels att 39 § ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 40 a § ska betecknas 40 b §,

dels att 34, 36, 40 och 40 a §§ samt rubriken närmast före 40 § ska ha följande lydelse,

dels att det närmast före 40 a § ska införas en rubrik med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 §³

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om *eftersök och* tillvaratagande av sådant vilt som tillfaller staten och som har skadats eller dödats av annan orsak än påskjutning under legal jakt.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om tillvaratagande av sådant vilt som tillfaller staten och som har skadats eller dödats av annan orsak än påskjutning under legal jakt.

Om en älg eller hjort har skadats av någon annan orsak än påskjutning och till följd av detta dött eller avlivats under fredningstid, får djuret behållas av jakträttshavaren, om han på sådant sätt som anges i Naturvårdsverkets föreskrifter har hjälpt till med att vid behov spåra och avliva djuret eller ta hand om det.

Inom ett viltvårdsområde där jakt efter älg eller hjort sker gemensamt får dock viltvårdsområdesföreningen behålla sådant vilt på de villkor som anges i andra stycket.

Andra och tredje styckena

Andra och tredje styckena

³ Senaste lydelse 2002:551.

gäller även i fråga om sådana djur som under fredningstid har avlivats eller fångats enligt 30 §.

gäller även i fråga om sådana djur som under fredningstid har avlivats eller fångats enligt 30 eller 40 §.

36 §⁴

Den som har påträffat ett dött djur av sådan art som avses i 33 § första stycket eller har omhändertagit eller dödat ett sådant djur *skall* snarast möjligt anmäla händelsen till närmaste polismyndighet, oberoende av vem djuret tillfaller. Detsamma gäller i fråga om älg eller hjort när djuret är fredat.

Den som har påträffat ett dött djur av sådan art som avses i 33 § första stycket eller har omhändertagit eller dödat ett sådant djur *ska* snarast möjligt anmäla händelsen till närmaste polismyndighet, oberoende av vem djuret tillfaller. Detsamma gäller i fråga om älg eller hjort när djuret är fredat.

Får en markägare veta att ett djur som avses i 33 § har omhändertagits eller påträffats på hans marker, är han skyldig att förvissa sig om att anmälan skett eller själv göra anmälan. Samma skyldighet åligger arrendator och jakträttshavare.

Den som har haft kostnader med anledning av en anmälan kan av polismyndigheten få ersättning ur viltvårdsfonden.

Viltolyckor och skadat vilt m.m.40 §⁵

Har björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår eller örn *skadats* eller *dödats* vid samman-

Har *ett djur av arterna* björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår eller örn *varit inblandat i*

⁴ Senaste lydelse 2000:1216.

⁵ Senaste lydelse 1998:1000.

stötning med ett *motordrivet fordon*, är fordonets förare skyldig att snarast möjligt märka ut olycksplatsen och underrätta närmaste polismyndighet.

sammanstötning med ett *motorfordon*, är fordonets förare skyldig att snarast möjligt märka ut olycksplatsen och underrätta närmaste polismyndighet.

Har polismyndigheten underrättats om att sammanstötning skett med ett djur av en art som anges i första stycket eller i 33 § första stycket får myndigheten uppdra åt annan att genomföra eftersök av djuret. Om eftersöket förväntas ske över annans jaktområde ska berörd jakträttsbavare eller markägare om möjligt underrättas om beslutet.

Naturvårdsverket får efter samråd med Rikspolisstyrelsen meddela föreskrifter som rör annat än polismyndighetens medverkan vid eftersök av djur av sådan art som avses i första stycket och i 33 § första stycket.

Ersättning för kostnader

40 a §⁶

Ur viltvårdsfonden får lämnas ersättning för

1. polismyndighetens kostnader för genomförande av

⁶ Senaste lydelse av tidigare 39 § 2000:1216.

eftersök eller för att på annat sätt spåra, döda eller omhänderta djur av sådan art som avses i 33 eller 40 §, och

2. kostnader med anledning av en anmälan enligt 36 §.

Ersättning ur fonden kan även lämnas till den som har hjälpt polismyndigheten, dock inte till den som har skadskjutit djuret eller till deltagarna i det jaktlag denne tillhör.

Beslut om ersättning enligt första stycket meddelas av polismyndigheten. Naturvårdsverket meddelar efter samråd med Rikspolisstyrelsen föreskrifter om ersättning.

Om ett djur överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet, en institution för forskning eller undervisning, Statens veterinärmedicinska anstalt eller annan mottagare, ersätts kostnaderna för överlämnandet av mottagaren.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2009.

1 Bakgrund

1.1 Eftersök av vilt

Med eftersök avses de åtgärder som vidtas för att av djurskyddsskäl spåra upp och vid behov avliva skadat vilt. Detta sker normalt genom att en beväpnad jägare med hjälp av en särskilt tränad eftersökshund spårar viltet för att konstatera om det är oskadat och, om det är skadat, avlivar det. Eftersök är jakt i jaktlagens mening och jakträtten tillhör markägaren eller annan jakträttshavare.

Enligt jaktlagstiftningen gäller olika bestämmelser för eftersök beroende på om djuret skadskjutits vid jakt eller har skadats vid en sammanstötning med motorfordon eller med tåg. Om viltet skadats vid jakt finns i 28 § jaktlagen (1987:259) en skyldighet för jägaren att spåra upp och avliva djuret även på annans fastighet.

Det finns en skyldighet för fordonsförare att till polisen anmäla kollision med djur av vissa viltarter om djuret skadats eller dödats vid sammanstötning med motorfordon. I motsats till vad som gäller för vilt som skadats vid jakt finns det dock ingen skyldighet för fordonsföraren eller annan att spåra upp och avliva trafikskadat vilt. Ofta åtar sig markägaren eller en särskild eftersökspatrull att genomföra eftersök på den egna marken. Polisen kan emellertid inte ge tillstånd till att fullfölja sökandet in på och över annans fastighet. Särskilt i områden med stark ägosplittring kan arbetet bli onödigt fördröjt med ett lidande för

djuret som följd när markägarens medgivande till eftersök måste inhämtas.

Varje år inträffar omkring 35 000 viltolyckor i Sverige till följd av kollisioner mellan djur och motorfordon eller tåg. Av olyckorna avser drygt 27 000 kollisioner med rådjur, ca 4 500 kollisioner med älg och ca 1 500 kollisioner med vildsvin. Kostnaderna för samhället uppskattas till ca 1,5 miljarder kronor årligen.

Frågan om eftersök av trafikskadat vilt har uppmärksammats av riksdagen, som i ett tillkännagivande uttalat att man utgår från att frågan ägnas vederbörlig uppmärksamhet av regeringen och att det vid behov vidtas de åtgärder som kan anses påkallade (bet. 2002/03:MJU9).

Trafiksäkerhet och Eftersök i Samverkan yrkade i en skrivelse den 22 oktober 2004 att regeringen snarast initierar ett arbete om en samlad och total översyn av regelverket som kringgärdar trafikskadat vilt genom att tillsätta en särskild utredare.

1.2 Bestämmelser om eftersök

Eftersök vid jakt

Det är som huvudprincip enligt 10 § jaktlagen, med visst undantag, fastighetsägaren som har jakträtten på den mark som hör till fastigheten. Med jakt avses enligt 2 § lagen att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. I jakträtten ingår en rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i något annat sammanhang än jakt om viltet inte enligt 33 § jaktförordningen (1987:905) ska tillfalla staten. Vilt som dödas i trafiken omfattas således av jakträtten.

Om vilt har skadats vid jakt ska jägaren enligt 28 § första stycket jaktlagen snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna uppspåras och avlivas, dvs. genomföra eftersök.

Jägaren kan fullgöra sin eftersöksskyldighet antingen genom att själv genomföra eftersöket eller vidtala någon annan att göra det. Trots bestämmelsen i 10 § jaktlagen har den som söker efter djuret både rätt och skyldighet att följa djuret även in på annans jaktområde. Vidare får hjälpmedel som annars inte är tillåtna, exempelvis motorfordon och lampor, användas för att få tag i det skadskjutna djuret. När djuret väl är avlivat tillfaller dock djuret i allmänhet jakträttshavaren på den mark där det fällt.

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet underlåter att fullgöra sin eftersöksskyldighet enligt 28 § jaktlagen kan enligt 45 § första stycket 4 lagen dömas till böter. I ringa fall ska dock inte dömas till ansvar.

Eftersök vid viltolyckor i vägtrafik

Någon skyldighet att i likhet med vad som gäller för skadskjutning vid jakt spåra upp och avliva djur finns inte när det gäller trafikskadat vilt. Eftersök av trafikskadat vilt utförs dock på frivillig basis i regi av Nationella Viltolycksrådet.

Eftersök vid viltolyckor i spårbunden trafik

Det inträffar årligen ett stort antal olyckor i spårbunden trafik mellan vilt och tåg. Det är nödvändigt att genomföra eftersök och vid behov avlivning av skadade djur och omhändertagande av döda djur även i sådana sammanhang. Enligt 36 § första stycket jaktförordningen är den som har påträffat ett dött djur eller har omhändertagit eller dödat ett sådant djur av en art som avses i 33 § förordningen, ”statens vilt”, skyldig att snarast möjligt anmäla händelsen till närmaste polismyndighet. Någon skyldighet för lokförare att anmäla kollision med vilt utan dödlig utgång finns således inte. I motsats till vad som gäller förare av motorfordon finns inte heller någon skyldighet att anmäla kollision med rådjur, vildsvin eller mufflonfår, som inte är

statens vilt. Enligt gällande rutiner ska lokföraren dock rapportera till Banverket när en viltkollision sker. Verket ska sedan anmäla det inträffade till polisen.

Med få undantag äger Banverket den mark som trafikerats av spårbunden trafik och är därmed även jakträttshavare. Enligt 9 kap. 1 § järnvägslagen (2004:519) får spårrområden för järnväg av säkerhetsskäl inte beträdas utom på platser där det klart framgår att allmänheten har tillträde. Omhändertagande av vilt måste därför ske av Banverkets personal. Banverket arbetar med att ta fram anvisningar för eftersök av vilt som skadats i spårbunden trafik.

1.3 Bestämmelser om åtgärder vid viltolyckor i vägtrafik

Allmänna bestämmelser

Regeringen får enligt 26 § 3 jaktlagen meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om vilt som skadats eller dödats vid sammanstötning med motorfordon. Med motorfordon avses enligt 2 § lagen (2000:559) om vägtrafikdefinitioner bilar, motorcyklar och mopeder.

I 40 § jaktförordningen finns en bestämmelse om sådan anmälningsskyldighet. Har björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår eller örn skadats eller dödats vid sammanstötning med motordrivet fordon är fordonets förare enligt bestämmelsen skyldig att snarast möjligt märka ut olycksplatsen och underrätta närmaste polismyndighet. Med motordrivet fordon avses enligt 2 § lagen om vägtrafikdefinitioner förutom motorfordon även traktorer, motorredskap och terrängmotorfordon.

Markerings- och anmälningsskyldigheten i 40 § jaktförordningen syftar till att i största möjliga mån undvika att vilt utsätts för onödigt lidande i samband med viltolyckor. Om viltolycks-

platsen tydligt markeras och olyckan anmäls till polisen i direkt anslutning till att den inträffat kan eftersök snabbt komma till stånd med minskat lidande för djuret som följd.

Vilt som tillfaller staten

Regeringen får enligt 26 § 2 jaktlagen meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om vilt som ska tillfalla staten, ”statens vilt”. I 33 § jaktförordningen anges ett trettiofem viltarter som tillfaller staten om viltet har skadats eller dödats av annan orsak än påskjutning under legal jakt. Det rör arter som är utrotningshotade, sällsynta, särskilt värdefulla eller som behövs för forskningen. Bland statens vilt ingår bl.a. de stora rovdjuren, örnar och utter samt, med vissa undantag, älg och hjort. Den som påträffat ett dött djur av statens vilt eller har omhändertagit eller dödat ett sådant djur ska enligt 36 § första stycket jaktförordningen anmäla händelsen till närmaste polismyndighet. Anmälan ska enligt 37 § förordningen innehålla uppgifter om var och när djuret har dödats, omhändertagits eller påträffats.

Skyldighet att anmäla trafikolycka med annat statens vilt än de arter som finns uppräknade i 40 § jaktförordningen föreligger enligt 36 § bara när djuret dödats eller omhändertagits och någon skyldighet att märka ut olycksplatsen finns då inte.

Naturvårdsverket får enligt 34 § jaktförordningen meddela föreskrifter om eftersök och tillvaratagande av vilt som tillfaller staten och som har skadats eller dödats av annan orsak än påskjutning under legal jakt.

Naturvårdsverket har i sina föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) utfärdat föreskrifter om eftersök av varg, björn, järv, lo, myskoxe, älg, hjort, fjällräv och utter som skadats av annan orsak än påskjutning. Samtliga arter är vilt som tillfaller staten och som, med undantag av myskoxe och fjällräv, omfattas av anmälningsskyldigheten i 40 § jaktförordningen. Eftersök av sådant vilt ska enligt 33 § föreskrifterna ske på uppdrag av polismyndighet, som också meddelar

föreskrifter för eftersöket. I bestämmelsen anges också vilka som får genomföra eftersöket.

Naturvårdsverket anger i de allmänna råden att polismyndigheten ska prioritera eftersök när man tagit emot en anmälan om att varg, björn, järv, lo, älg, kronhjort, dovhjort, fjällräv eller utter skadats eller dödats i trafiken. Särskilt gäller detta björn, som kan vara farlig för människors säkerhet. Polismyndigheten bör underrätta berörd jakträttshavare om vad som inträffat.

Annat vilt

Skyldigheten att enligt 40 § jaktförordningen anmäla viltolycka gäller även rådjur, vildsvin eller mufflonfår, som inte är statens vilt. Har polisen tagit emot en anmälan om trafikskadat eller dödat sådant vilt bör enligt de allmänna råden till Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt jakträttshavaren underrättas och uppmanas att genomföra eftersök och avlivning. Detta gäller särskilt skadat vildsvin, som kan vara farligt för människors säkerhet.

Straffansvar

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet underlåter att fullgöra sådan anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 § 2 och 3 jaktlagen kan enligt 45 § första stycket 2 lagen dömas till böter om ansvar för gärningen inte kan ådömas enligt lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. I ringa fall ska dock inte dömas till ansvar.

Underlåtenhet att märka ut olycksplatsen medför inte straffansvar.

2 Eftersöksverksamheten

2.1 Bakgrund

Sedan 1995 finns en rikstäckande frivillig verksamhet, ett nätverk, för omhändertagande av trafikskadat vilt. Verksamheten benämndes tidigare Trafiksäkerhet och Eftersök i Samverkan men kallas sedan den 1 januari 2007 Nationella Viltolycksrådet.

Grunden för verksamheten är en samverkan mellan polismyndigheten och jägarorganisationerna. Eftersöksorganisationen bygger på parallellitet i strukturerna mellan polisen och jägarorganisationerna. I varje län finns en ansvarig polis och en jägare, som bl.a. svarar för samordning och utbildning inom länet, samt ett antal lokalt ansvariga inom respektive kommun både hos polisen och hos jägarorganisationerna.

I Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag (dvs. de villkor som formulerats i beslut om bidrag till förbundet ur viltvårdsfonden) är målet för verksamhetsområdet Vilt och trafik att minska lidandet för trafikskadat vilt genom att tillhandahålla kompetenta eftersöksekipage. Förbundets uppdrag är att utbilda och tillhandahålla kompetenta jägare som kan hjälpa polisen och andra myndigheter i arbetet med eftersök av trafikskadat vilt. Jägareförbundet anordnar nu en utbildning för eftersöksjägare där praktiska och teoretiska moment och övningar ingår.

2.2 Nationella Viltolycksrådet

Organisation

Nationella Viltolycksrådet är ett samarbetsorgan mellan myndigheter och organisationer. I rådet ingår Rikspolisstyrelsen, Vägverket, Skogsstyrelsen, Banverket, Naturvårdsverket, Bilprovningen, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Nationalföreningen för Trafiksäkerhetens Främjande (NTF), SOS Alarm, Svenska Jägareförbundet och Älgskadefondsföreningen. Nationella Viltolycksrådet har 12 ledamöter med en ordförande som utses av Rikspolisstyrelsen.

Sedan den 1 januari 2007 har Rikspolisstyrelsen enligt 2 § första stycket 7 förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen ansvaret för att svara för organisation och samordning av verksamhet för eftersök av trafikskadat vilt. Syftet med förordningsändringen var att långsiktigt garantera eftersöksverksamheten och ge den stabilare administrativa och ekonomiska förutsättningar. Enligt 13 f § förordningen får Rikspolisstyrelsen meddela föreskrifter om polismyndigheternas medverkan vid eftersök av trafikskadat vilt. Därigenom kan polismyndigheterna åläggas att utse kontaktpersoner för informationen till eftersöksgrupperna. Rikspolisstyrelsen kommer att meddela sådana föreskrifter.

För ändamålet finns en centralt ansvarig verksamhetsledare och ett kansli med 1,5 helårstjänster. Viltolycksrådets verksamhet finansieras till övervägande delen med medel från de myndigheter och organisationer som ingår i rådet. Rikspolisstyrelsen finansierar dock de administrativa kostnaderna för verksamhetsledare och sekreterare. Den förebyggande verksamheten finansieras huvudsakligen av Vägverket.

Antalet jägare och kontaktpersoner som ingår i Nationella Viltolycksrådets verksamhet uppgår till närmare 6 000 personer. Av de ca 35 000 viltkollisioner som anmäls till polisen årligen sker eftersök i närmare 30 000 fall.

Eftersök längs starkt trafikerade vägar kan medföra olycksrisker för eftersökspatrullen. Det finns därför ett krav på att de antingen är medlemmar i en jägarorganisation och därigenom har ett försäkringsskydd eller att de har motsvarande skydd genom en egen försäkring.

Syfte

Nationella Viltolycksrådets syfte är att säkerställa en långsiktig och effektiv eftersöksorganisation för att förkorta djurs lidande i samband med olycka med vilt på väg och järnväg. Rådet har två verksamhetsgrenar, dels samordningen av viltolycksorganisationen med jägare som söker efter trafikskadat vilt, dels ett viltolycksförebyggande arbete.

Förfarandet vid anmälan om viltolycka

Den som anmäler en viltkollision till polisen blir kopplad till polisens länskommunikationscentral. Inom varje kommun finns kontaktgrupper som ansvarar för var sin del av vägnätet. Polisen kontaktar den grupp som har ansvaret för den väg där viltolyckan skett och meddelar jakträttshavaren. Om denne inte anträffas eller behöver hjälp med eftersöket kallar kontaktgruppen in en eftersökspatrull. För att samarbetet ska fungera finns samordningsgrupper på lokal nivå och på länsnivå.

Den som har fått i uppdrag av polisen att göra ett eftersök ska fylla i en viltolycksrapport som sänds in till den samordningsansvarige jägaren efter uppdragets utförande. Av rapporten framgår resultatet av eftersöket. Rapporten ligger också till grund för den ersättning som eftersökspatrullen kan vara berättigad till. Ersättning för kostnaderna för eftersök lämnas bara när detta avser vissa viltarter som tillfaller staten, dvs. "statens vilt". Rapporten skickas tillsammans med en faktura på kostnaderna till berörd polismyndighet.

2.3 Överväganden och förslag

2.3.1 Eftersök

Promemorians förslag: Polismyndigheten ges möjlighet att besluta om eftersök av vilt som varit inblandat i sammanstötning med motorfordon.

Skälen för promemorians förslag: Att olika bestämmelser gäller vid eftersök av trafikskadat vilt och vid jakt skadat vilt kan ifrågasättas. Av djurskyddsskäl bör så långt möjligt samma regler gälla vid eftersök av skadat vilt, oavsett om skadan uppkommit vid jakt eller genom trafikolycka. Förekomsten av bl.a. stora rovdjur, främst björn och vildsvin, ökar. Björn och vildsvin kan vara farliga för människor efter att de skadats vid en trafikolycka. Såväl dessa djur som andra trafikskadade djur kan dessutom utgöra en trafikfara om de uppehåller sig på eller vid en trafikerad väg. Dessa omständigheter talar för behovet av eftersök beträffande vilt som har varit inblandat i trafikolyckor.

Det är inte möjligt att ålägga bilföraren en skyldighet att utföra eftersök, bl. a. eftersom de flesta bilförare får antas sakna möjligheter att utföra ett eftersök. Det kan inte heller krävas att markägare, jakträttshavare eller någon myndighet åläggs en sådan skyldighet. Någon skyldighet för dessa att utföra eftersök av trafikskadat vilt bör därför inte införas i lagstiftningen. Även i fortsättningen bör därför det frivilliga eftersöksarbete som utförs av Nationella Viltolycksrådet ligga till grund för eftersökssystemet.

Nuvarande frivilliga system för eftersök av vilt som skadats vid trafikolyckor bör formaliseras. Eftersök av trafikskadat vilt bör i första hand omfatta de arter för vilka det enligt nuvarande lydelse av 40 § jaktförordningen föreligger en skyldighet att anmäla om vilt dödats eller skadats vid sammanstötning med motordrivet fordon. Erfarenhetsmässigt är det dessa arter som

kan tänkas överleva en sammanstötning och där eftersök kan väntas leda till att djuret hittas. Dessutom bör eftersök kunna ske även efter annan viltart om eftersöket kan förväntas leda till att djuret återfinns. I första hand handlar det om de viltarter som anges i 33 § förordningen, dvs. statens vilt. Sker en anmälan till polismyndigheten om att det har inträffat en sammanstötning mellan motorfordon och vilt bör myndigheten avgöra om eftersök ska ske och då vidta de åtgärder som behövs för detta. I första hand bör jakträttshavaren kontaktas. Om denne inte anträffas eller inte vill utföra eftersöket ges uppdraget till en eftersökspatrull.

Förslaget bör lämpligen genomföras genom införande av en ny paragraf, 28 a §, i jaktlagen. Polismyndigheten bör genom denna få möjlighet att vidta de åtgärder som behövs för att vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon ska kunna spåras upp och avlivas. I detta ligger att polismyndigheten får befogenhet att besluta om uppdrag att spåra upp och avliva vilt även på annans mark (se angående detta avsnitt 3). En eftersökspatrull kan därigenom ges i uppdrag att vidta de åtgärder som behövs för att spåra upp och avliva viltet. Polismyndigheten kan vid behov ange villkor för uppdraget, såsom att detta ska genomföras utan användande av lampor eller motorfordon.

Ett bemyndigande för regeringen att meddela närmare föreskrifter om eftersöksuppdragen införs även i bestämmelsen. Regeringen bör genom en ändring i 52 § jaktlagen få möjlighet att överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter. Naturvårdsverket kommer härigenom att kunna bemyndigas att meddela föreskrifter om annat än polismyndighetens medverkan vid eftersök, såsom sammansättningen och kompetensen hos deltagarna i eftersökspatruller, eftersökspatrullernas storlek m.m. Föreskrifterna bör meddelas efter samråd med Rikspolisstyrelsen. Bemyndigandet kan lämpligen införas som ett nytt tredje stycke i 40 § jaktförordningen. Att Rikspolisstyrelsen meddelar föreskrifter om

polismyndigheternas medverkan vid eftersök framgår av 13 f § förordningen med instruktion för Rikspolisstyrelsen.

Polismyndighetens möjlighet att besluta om uppdrag att inleda eftersök bör avse en anmälan om en sammanstötning mellan ett motorfordon och sådant vilt som anges i 40 § första stycket eller i 33 § första stycket jaktförordningen. Naturvårdsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter om eftersök bör avse samma arter.

I 34 § jaktförordningen bör första stycket ändras så att Naturvårdsverkets föreskriftsrätt avseende statens vilt enligt denna bestämmelse inte längre avser eftersök. Detta föreslås som framgått ovan i fortsättningen regleras i 40 §.

I samband med en ändring i 40 § jaktförordningen år 1998 (1998:1000) ändrades uttrycket "motorfordon" till "motordrivet fordon". Något syfte att utvidga anmälningsskyldigheten till att avse även förare av andra motordrivna fordon än motorfordon synes inte ha förelegat. I enlighet med vad som gäller enligt 26 § 3 jaktlagen bör anmälningsskyldigheten avse sammanstötning med motorfordon.

Ytterligare överväganden bör ske innan förslag läggs om eftersök av vilt som skadats i spårbunden trafik.

2.3.2 Anmälningsskyldighet m.m.

2.3.2.1 Arter som bör omfattas av anmälningsskyldighet

Urvalet av de viltarter som omfattas av anmälningsskyldigheten i 40 § jaktförordningen grundas på erfarenhet av vilka arter som normalt har möjlighet att överleva en sammanstötning med motorfordon och där dessutom eftersök kan förväntas leda till att djuret hittas.

Det saknas skäl att göra några ändringar vad gäller de viltarter där anmälningsskyldighet enligt 40 § jaktförordningen bör föreligga.

2.3.2.2 Underlåtenhet att märka ut viltolycksplats

Promemorians förslag: Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om skyldighet att märka ut platsen för en sammanstötning mellan motorfordon och vilt. Underlåtenhet att utmärka platsen för en sammanstötning mellan motorfordon och vilt bestraffas med böter.

Skälen för promemorians förslag: Enligt 40 § jaktförordningen åligger det fordonsföraren att snarast möjligt märka ut en olycksplats där vilt som avses i bestämmelsen har skadats eller dödats och att underrätta närmaste polismyndighet. För närvarande kommer regeringens behörighet att föreskriva om skyldighet att märka ut trafikolycksplats inte till klart uttryck i lagen. Ett sådant bemyndigande bör därför läggas till som ett nytt stycke i 26 § jaktlagen.

Från djurskyddssynpunkt är det angeläget att eftersök sker för att konstatera om djuret har skadats vid sammanstötningen för att i så fall kunna förkorta djurets lidande. En viktig förutsättning för ett snabbt och effektivt eftersök är då att eftersökspatrullen får kännedom om platsen där kollisionen skett. Att markeringskyldigheten efterlevs är nödvändigt för att ett fungerande eftersök ska kunna komma till stånd. Det är därför väsentligt att viltolycksplatsen markeras tydligt så att eftersöksarbetet kan utgå från rätt plats.

I dag är det inte helt ovanligt förekommande att föraren, även om han anmäler kollisionen, inte fullgör sin markeringskyldighet. Det förekommer att föraren medvetet inte vill peka ut den exakta platsen för olyckan för att omöjliggöra att djuret påträffas vid eftersök. Det är nämligen avgörande för straffansvar att åklagaren kan styrka vilket djur som varit inblandat i sammanstötningen och att detta djur också har skadats eller dödats till följd av sammanstötningen. Förarens intresse av att undgå lagföring för förseelse mot jaktlagen riskerar därför att komma i konflikt med djurskyddsintresset av att återfinna ett skadat djur och förkorta dess lidande.

Något straffansvar för fordonsförarens underlåtenhet att markera viltolycksplats föreligger inte idag. Allmänt gäller också att möjligheten till kriminalisering av ett handlingsätt bör användas med försiktighet. I detta sammanhang kan emellertid framhållas det angelägna såväl från djurskyddssynpunkt som, beträffande vissa slag av vilt, från trafiksäkerhetssynpunkt i att vilt som kan ha skadats vid en trafikolycka spåras upp och avlivas. Ett straffbeläggande av underlåtenheten att utmärka en olycksplats skulle kunna inskräpa vikten av att detta sker och även leda till att anmälningsskyldigheten fullgörs i flera fall. Ett alternativ till kriminalisering skulle kunna vara att precisera anmälningsskyldigheten enligt 40 § jaktförordningen så att tid och plats för en sammanstötning ska anges vid anmälan. En sådan upplysning skulle dock sannolikt ofta vara så ungefärlig att den inte skulle vara till påtaglig ledning för en eftersökspatrull. Sammantaget får därför skälen för att föreslå en kriminalisering anses vara tillräckligt vägande.

Enligt artikel 6 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ska var och en vid prövningen av en anklagelse mot honom för brott vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång. Begreppet rättvis rättegång anses omfatta rätten att inte behöva bidra till utredningen eller bevisningen i målet genom att göra medgivanden eller tillhandahålla belastande material ('the right not to incriminate oneself'). Att vid en trafikolycka köra på, döda eller skada ett djur är inte straffbart. Den föreslagna kriminaliseringen av underlåtenhet att märka ut platsen för en sammanstötning avser endast att säkerställa att platsen markeras för att efter anmälan möjliggöra eftersök av vilt som kan ha skadats vid sammanstötningen. En kriminalisering kan därför inte anses strida mot Europakonventionens bestämmelse.

Den som underlåter såväl att märka ut platsen för en sammanstötning som att anmäla händelsen – vilket i praktiken sannolikt kommer att vara den vanligaste situationen – kommer med den föreslagna regleringen att ha gjort sig skyldig till två

brott mot jaktlagstiftningen. Om en domstol ska ta ställning till båda gärningarna vid ett och samma tillfälle torde ansvar komma att ådömas endast för det som i sammanhanget får ses som det viktigaste brottet, nämligen underlåtenheten att anmäla sammanstötningen, dvs. ansvaret för underlåtenhet att märka ut olycksplatsen konsumeras av ansvaret för den andra gärningen ('lagkonkurrens').

Förslaget föranleder ändringar i 26 och 45 §§ jaktlagen.

2.3.2.3 Kravet på att vilt ska ha skadats eller dödats vid sammanstötningen

Promemorians förslag: Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om sammanstötning mellan motorfordon och vilt även för de fall i vilka det inte står klart att vilt har skadats eller dödats vid sammanstötningen. Skyldigheten att anmäla en sammanstötning ska gälla oavsett om inblandat vilt har skadats eller dödats eller ej och straffsanktionen utvidgas.

Skälen för promemorians förslag: Regeringens föreskriftsrätt enligt 26 § 3 jaktlagen avser anmälningsskyldighet i fråga om vilt som har skadats eller dödats vid sammanstötning med motorfordon. Bemyndigandet har utnyttjats i 40 § jaktförordningen, enligt vilken anmälningsskyldighet föreligger bara om viltet har skadats eller dödats vid sammanstötningen. Få kollisioner mellan motorfordon och de viltarter som anges i 40 § torde dock resultera i att djuret klarar sig helt oskadat. Även en lättare sammanstötning med små skador på fordonet kan innebära att djuret är allvarligt skadat trots att det lämnar platsen. Det är ett naturligt beteende hos exempelvis ett skadat rådjur att fly om det är möjligt. Djuret kan därför springa en längre sträcka innan det går i s.k. sårlega. Ett rådjur som träffas av en bil kan mycket väl skadas och få exempelvis inre skador eller benbrott som leder till långvarigt lidande och död för djuret

utan att det på olycksplatsen finns blodspår eller andra synliga spår. Vid många viltolyckor är det därför svårt eller omöjligt att bevisa att djuret har skadats. Först efter ett korrekt genomfört eftersök kan konstateras om djuret har skadats eller inte.

Under senare tid har det förekommit ett antal domar i vilka åtal för underlåtenhet att enligt 40 § jaktförordningen snarast anmäla kollision med vilt har ogillats. Bilföraren har uppgett sig ha sett viltet, i allmänhet rådjur, avlägsna sig från platsen till synes oskadat. Bilen har oftast bara haft mindre skador. Domstolarna har inte ansett det styrkt att viltet har varit skadat varför åtalet har ogillats (t.ex. Kalmar tingsrätts domar den 21 november 2005, målnr B 3843-05, den 14 februari 2006, målnr B 192-06 och den 24 april 2006, målnr B 680-06 samt Hovrättens över Skåne och Blekinge dom den 9 januari 2008, målnr B 791-07). Åklagaren måste visa att djuret har skadats vid sammanstötningen, ett beviskrav som oftast är omöjligt att uppfylla om djuret inte ligger dött på platsen om anmälan och därmed eftersök sker långt efter händelsen. Vissa åklagarkammare väcker enligt uppgift inte längre åtal för denna typ av händelser.

Det bör mot den ovan angivna bakgrunden övervägas om kravet på att vilt ska ha skadats eller dödats vid sammanstötningen för att straffansvar ska inträda ska tas bort. En konsekvens av en mer generell anmälnings- och markerings-skyldighet är att skyldigheten blir mer tydlig. Den vanligaste förklaringen till underlåtenhet att anmäla viltolycka torde vara okunskap om gällande rätt. En anmälan sker ofta först sedan bilägaren har varit i kontakt med sitt försäkringsbolag som har informerat om skyldigheten. Sker anmälan en längre tid efter händelsen är det ofta svårt för föraren att tala om mer exakt var viltolyckan inträffade, vilket försvårar eftersök.

Okunskapen om skyldighet att anmäla viltolycka påverkar inte ansvarsfrågan, men ett tydliggörande av att en viltolycka alltid ska anmälas så snart som ett djur av en viltart som räknas upp i 40 § jaktförordningen är inblandat ger mindre utrymme för tvekan om det finns en sådan skyldighet eller inte.

Det är först efter ett korrekt genomfört eftersök som man med någon grad av säkerhet kan avgöra om djuret har blivit skadat eller inte vid sammanstötningen. Skyldigheten att anmäla sammanstötning mellan djur av de viltarter som anges i 40 § jaktförordningen och motorfordon bör därför föreligga även om det inte är klart att djuret har skadats eller dödats vid sammanstötningen.

Bestämmelsen i 26 § jaktlagen bör därför ändras så att denna avser föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om djur som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon. Kravet på att djuret ska ha skadats eller dödats för att anmälningsskyldighet ska föreligga tas således bort. Förslaget föranleder en ändring i 40 § första stycket jaktförordningen.

Underlåtenhet att anmäla en olycka där vilt har varit inblandat föranleder till följd av ändringen ett bötesstraff enligt 45 § första stycket 2 jaktlagen också i fall där det inte har gått att konstatera att någon skada uppstått på djuret.

3 Eftersök på annans mark

3.1 Gällande bestämmelser

Om vilt har skadats vid jakt är jägaren enligt 28 § första stycket jaktlagen skyldig att snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas, dvs. eftersök ska genomföras. Den jägare som har skadskjutit djuret kan fullgöra sin skyldighet antingen genom att själv genomföra eftersöket eller vidtala någon annan att göra det. Den som söker efter djuret anses ha både rätt och skyldighet att följa djuret även in på annans jaktområde. Vidare får hjälpmedel som annars inte är tillåtna, exempelvis motorfordon och lampor, användas för att få tag i det skadskjutna djuret (prop. 1986/87:58 s. 80).

Om älg, hjort eller rådjur har skadats vid jakt på ett jaktområde och tar sig in på ett annat jaktområde ska jägaren enligt 28 § andra stycket jaktlagen se till att jakträttshavaren där, eller markägaren, snarast underrättas. Kan dessa nås endast med svårighet, får polismyndigheten på orten underrättas i stället.

Bestämmelsen i paragrafens andra stycke har till enda syfte att ge jakträttshavaren på den mark dit djuret har spårats möjlighet att ta till vara det fällda viltet. Även när det gäller underrättelseskyldigheten kan den som har skjutit på djuret välja mellan att antingen själv underrätta jakträttshavaren på marken i fråga, markens ägare eller, i sista hand, polismyndigheten eller uppdra åt någon annan att lämna en sådan underrättelse. Skyldigheten innebär att underrättelse ska lämnas till den som

äger eller har jakträten på den mark där djuret befinner sig eller antas uppehålla sig. En mera vidsträckt underrättelseskyldighet har i många fall ansetts bli svår att fylla. Det är emellertid enligt förarbetena till lagen önskvärt och får anses höra till god ordning att underrättelse om möjligt lämnas också till markinnehavare som endast berörs på det sättet att eftersöket går fram över deras marker. Skulle den underrättade jakträttshavaren förklara sig vara villig att överta eftersöket bör det göras till regel att någon eller några från den ursprungliga eftersökspatrullen är med som deltagare i det fortsatta sökandet efter det skadskjutna djuret.

I fråga om älg, hjort eller rådjur innebär paragrafens båda bestämmelser sammantagna att den som skadskjutit djuret dels ska sörja för att djuret blir uppspåret och avlivat, dels, om djuret går in på grannmarken, att ägaren eller jakträttshavaren på den marken blir underrättad om förhållandet.

Som huvudregel bör enligt propositionen gälla att underrättelse ska ske innan eftersök vidtas på annans mark. Det är emellertid givet att vid varje skadskjutning den största vikten ska läggas vid att uppfylla skyldigheten att spåra upp och avliva viltet. Något godkännande från jakträttshavaren att bedriva eftersök krävs inte.

Alternativet med underrättelse till polismyndigheten bör enligt propositionen få utnyttjas om varken jakträttshavare eller markägare finns tillgänglig i grannskapet eller om det fordras en närmare undersökning för att få kunskap om vem som äger marken eller har jakträten där (prop. 1986/87:58 s. 81).

Har småvilt, som alltså inte omfattas av bestämmelsen om underrättelseskyldighet i 28 § andra stycket jaktlagen, efter skadskjutning avlivats på annans mark, får det anses höra till god jaktсед att överlämna djuret till jakträttshavaren efter avslutad jakt.

3.2 Överväganden och förslag

Promemorians förslag: Vid eftersök av vilt som har varit inblandat i sammanstötning med motorfordon får de åtgärder vidtas som behövs för att spåra upp och avliva viltet, vilket innebär att eftersök får ske även på annans mark och med användning av annars förbjudna jaktmedel.

Skälen för promemorians förslag: Dagens bestämmelser om eftersök av vilt som har skadats vid jakt och vilt som har skadats vid trafikolycka skiljer sig åt vad gäller möjligheten att snabbt genomföra eftersök. Vid uppfyllandet av den skyldighet till eftersök som föreligger i fråga om vilt som har skadats vid jakt ska jägaren av djurskyddsskäl snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas. Det innebär en rätt att utföra eftersöket på annans mark även utan tillstånd av markägare eller jakträttshavare. Någon motsvarande rätt till eftersök på annans mark finns inte vad gäller trafikskadat vilt. Detta är från djurskyddssynpunkt otillfredsställande. Även när det gäller vilt som har skadats vid en trafikolycka bör djurskyddsintresset gå före fastighetsägarens intresse av att utöva jakträtten.

Mot denna bakgrund bör polismyndighetens befogenhet enligt den föreslagna nya 28 a § jaktlagen (se avsnitt 2.3.1) utformas så att den, i likhet med de åtgärder beträffande skadskjutet vilt som ska vidtas av jägaren enligt 28 § jaktlagen, kan utövas beträffande vilt även på annans mark. Tillämpningen av 28 § har fungerat väl och den nya bestämmelsen bör med fördel kunna ges en utformning som ansluter till den befintliga. Den nya bestämmelsen bör således ge polismyndigheten möjlighet att vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna uppspåras och avlivas. Polismyndigheten ska kunna uppdra åt annan att genomföra eftersöket. En eftersökspatrull kan därigenom ges i uppdrag att vidta de åtgärder som behövs för att spåra upp och avliva viltet, dvs. även på annans mark.

Regeringen bör bemyndigas att meddela föreskrifter om dessa uppdrag.

Eftersöket inleds genom att polisen uppdrar åt en eftersökspatrull att påbörja eftersök. Underrättelse till polisen sker genom den skyldighet som fordonsförare har enligt den föreslagna lydelsen av 40 § första stycket förordningen att i vissa fall underrätta närmaste polismyndighet om sammanstötning med vilt (se avsnitt 2.3.1). Den sistnämnda underrättelse-skyldigheten omfattar sammanstötning med björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår och örnar. I praktiken är det efter dessa arter som eftersök av trafikskadat vilt kommer att ske. Eftersök bör dock även kunna ske efter sådant statens vilt som avses i 33 § jaktförordningen (se avsnitt 2.3.1). Vill någon utföra eftersök av trafikskadat vilt av annan art än de som anges i 33 och 40 §§ jaktförordningen får detta även i fortsättningen ske av jakträttshavaren eller av annan med jakträttshavarens tillstånd.

Det döda eller avlivade viltet ska, precis som när det gäller skadskjutning, i normalfallet tillfalla jakträttshavaren (10 § jaktlagen). En förutsättning för eftersök på annans jaktområde är dock att polismyndigheten har underrättats om olyckan och gett ett uppdrag att utföra eftersök. Det åligger polismyndigheten att om möjligt underrätta berörd jakträttshavare eller markägare om eftersöket förväntas ske över annans jaktområde.

4 Kostnadsersättning för eftersök

4.1 Ersättning enligt nuvarande lagstiftning

Eftersök av skadskjutet vilt

Det finns i jaktlagstiftningen inte några bestämmelser om rätt till ersättning för eftersök av vilt som har skadats vid jakt. Den jägare som fullgör sin skyldighet att spåra skadskjutet vilt vid jakt, eller som av annan anledning deltar vid sådant eftersök, har därför inte någon rätt till ersättning.

Eftersök av vilt som tillfaller staten

Den som har påträffat ett dött djur av en art som enligt 33 § jaktförordningen är statens vilt ska enligt 36 § förordningen anmäla händelsen till polisen. Den som har haft kostnader med anledning av en anmälan till polisen, liksom för polisens kostnader för eftersök av statens vilt, kan enligt 36 och 39 §§ förordningen erhålla ersättning ur viltvårdsfonden. Det innebär att jägarna kan få ersättning för sina kostnader för eftersök av trafikskadat vilt i den mån det avser statens vilt. Beslut om ersättning meddelas av polismyndigheten. Naturvårdsverket meddelar efter samråd med Rikspolisstyrelsen föreskrifter om ersättning.

Föreskrifter om ersättning för eftersök av statens vilt finns i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och

statens vilt (NFS 2002:18). För eftersök av vilt som avses i 33 § föreskrifterna, dvs. varg, björn, järv, lo, myskoxe, älg, hjort, fjällräv och utter som sker på uppdrag av polismyndighet lämnas enligt 34 § tredje stycket ersättning för arbetet. Detta gäller även om djuret inte kunnat påträffas. Enligt en i 35 § föreskrifterna fastställd taxa lämnas ersättning med 100 kr per person och påbörjad timme. För varje eftersökshund tillkommer 100 kr samt för terrängfordon och traktor 200 kr per timme. Bilersättning lämnas med belopp motsvarande den skattefria delen av den statliga bilersättningen. Kontaktperson ersätts med 50 kr per påbörjad timme. I de allmänna råden uttalas att mer tid och större resurser inte bör avsättas vid eftersök än vad situationen erfordrar. Vid de flesta eftersök behöver inte mer än två personer engageras. Vid eftersök av björn kan dock enligt de allmänna råden ytterligare personer behövas.

Polismyndighetens kostnader för att omhänderta statens vilt, liksom kostnader för att spåra eller döda sådant djur, ersätts enligt 39 § jaktförordningen med medel ur viltvårdsfonden efter beslut av polismyndigheten.

Viltvårdsfonden

För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med jaktlagen får regeringen enligt 31 § första stycket 1 jaktlagen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar att betala en årlig avgift, viltvårdsavgift.

Viltvårdsfonden bildas av de viltvårdsavgifter som alla jägare enligt 49 § första stycket jaktförordningen årligen ska betala. Kammarkollegiet, som enligt 49 § andra stycket förordningen förvaltar fonden, betalar ut beloppet i enlighet med regeringens eller polismyndighetens beslut.

Eftersök av annat vilt

När det gäller eftersök som inte avser statens vilt, såsom rådjur, mufflonfår och vildsvin, lämnas ingen ersättning ur viltvårdsfonden eller på annat sätt. Det innebär att de eftersökspatruller som i Nationella Viltolycksrådets regi utför eftersök av trafikskadat sådant vilt då inte erhåller någon ersättning för sina kostnader.

4.2 Överväganden och förslag

4.2.1 Kostnadsersättning

Promemorians bedömning: Den som på polismyndighetens uppdrag deltar i eftersök av vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon bör kunna få ersättning för sina kostnader. Kostnadsersättning bör lämnas enligt schablon.

Skälen för promemorians bedömning: Rätt till ersättning vid eftersök av trafikskadat vilt finns i dag endast för sådant statens vilt som avses i 33 § första och andra styckena jaktförordningen. Det är rimligt att den som på polisens uppdrag deltar i eftersök även av andra viltarter som varit inblandat i trafikolycka erhåller kostnadsersättning för uppdraget. I praktiken handlar det om de arter som anges i 40 § förordningen, dvs. förutom de uppräknade arterna av statens vilt även vildsvin, rådjur och mufflonfår och ibland även annan art som anges i 33 §.

Svenska Jägareförbundet har föreslagit ett schabloniserat system där kostnadsersättning lämnas per eftersök oavsett antalet deltagande personer, antal deltagande hundar, nedlagd tid och reseavstånd. Mot bakgrund av förbundets förslag bör ersättningen för eftersök av björn, varg, järv och lo vara 2 000 kr, för älg och vildsvin 800 kr och för övriga ersättningsberättigade arter 500 kr. Överstiger resan 50 km enkel väg bör dock särskild reseersättning lämnas. Detta har främst sin aktualitet i

Norrbottens län. För kontaktperson bör ersättningen vara 200 kr per eftersökssituation. Om kontaktpersonen måste åka ut för att lokalisera platsen för kollisionen för att kunna kalla in rätt eftersöksekipage bör ersättningen vara ytterligare 200 kr.

Bestämmelser om kostnadsersättning, som i huvudsak bör följa Jägareförbundets förslag, bör även i fortsättningen finnas i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt.

Den viltolycksrapport som varje eftersökspatrull ska lämna till polisen ligger till grund för den kostnadsersättning som ska betalas ut. Genom anteckning på den inlämnade viltolycksrapporten beslutar polismyndigheten om kostnadsersättning till kontaktperson och eftersökspatrull i enlighet med fastställd schablon. Kopia på blanketten skickas till Kammarkollegiet som betalar ut beloppet ur viltvårdsfonden.

Ersättningen bör betraktas som kostnadsersättning för kostnader för vapen, ammunition, hund och annan eftersöksutrustning liksom för kostnader för telefon och transporter.

4.2.2 Finansiering

Promemorians bedömning: Kostnadsersättningen för eftersök av vilt som har varit inblandat i sammanstötning med motorfordon bör tills vidare lämnas ur viltvårdsfonden.

Skälen för promemorians bedömning: Av de ca 30 000 eftersök som sker årligen avser enligt Jägareförbundet ca 25 000 rådjur, 4 000 älg och 1 000 hjort, vildsvin och stora rovdjur. Mot denna bakgrund bedömer förbundet medelsbehovet till ca 7 miljoner kr per år.

Viltvårdsfondens kostnader för statens vilt, som avser även andra kostnader än eftersök, uppgår till ca 700 000 kr per år med de av Naturvårdsverket fastställda ersättningsbeloppen. Med de föreslagna ändringarna stiger således kostnaderna med ca 6,3 miljoner kr. Förslaget i avsnitt 2.3.2.3 att en viltolycka ska

anmälas till polisen även om det inte har konstaterats att djuret har skadats eller dödats vid kollisionen innebär dock sannolikt ett ökat antal anmälningar av viltolyckor, vilket kommer att leda till fler eftersök. Kostnaden kan därmed komma att bli något högre.

Det bedöms inte som möjligt att i dag finansiera kostnaderna för eftersök med budgetmedel. Genom kommittédirektiven om överföring av vissa socialförsäkringsutgifter till trafikförsäkringen (dir. 2007:53) tillkallades en särskild utredare som ska lämna förslag till utformningen av regler som möjliggör en överföring av vissa socialförsäkringsutgifter till trafikförsäkringen. Utredningen (S 2007:05) ska också överväga möjligheten att trafikförsäkringen även ska omfatta kostnaden för eftersök av trafikskadat vilt. Uppdraget ska i denna del redovisas senast den 1 september 2008 (dir 2008:40).

I avvaktan på utredningens förslag och ställningstagandet till detta bör även ersättningen för kostnaderna för eftersök av vildsvin, rådjur och mufflonfår lämnas ur viltvårdsfonden. Viltvårdsavgiften höjdes från och med jaktåret 2007/08 från 200 kr till 300 kr per år. Behållningen i fonden kan därför täcka dessa kostnader till dess att ställning kan tas till hur finansieringen av kostnaden för eftersök av trafikskadat vilt slutligt bör lösas.

Förslaget föranleder en ändring i jaktförordningen.

I en ny 40 a § i jaktförordningen samlas de bestämmelser som avser ersättning ur viltvårdsfonden för eftersök och för arbetet med statens vilt. Ur viltvårdsfonden får enligt bestämmelsen lämnas ersättning för polismyndighetens kostnader för eftersök eller för att spåra, döda eller omhänderta statens vilt som avses i 33 eller 40 § jaktförordningen samt kostnader enligt 36 § förordningen med anledning av en anmälan till polismyndigheten om att statens vilt har påträffats eller omhändertagits. Övriga bestämmelser i 39 § förordningen förs över till 40 a § och 39 § upphävs liksom 36 § tredje stycket förordningen.

5 Konsekvenser

5.1 Konsekvenser för det allmänna

I promemorian föreslås att den nuvarande frivilliga eftersöksverksamheten regleras närmare. Förslaget innebär i praktiken inte något utökat arbete för polismyndigheten, eftersom polisen redan i dag utför arbetsuppgifterna. Inte heller innebär förslaget att polisen ska underrätta berörd markägare eller jakträttshavare vid eftersök i praktiken någon ändring i förhållande till vad som redan gäller.

Straffsanktionen för underlåtenhet att anmäla sammanstötning mellan motorfordon och vilt utvidgas till att avse även tillfällen när någon skada på djuret inte har kunnat konstateras. Förslaget är en följd av ändrad rättspraxis och innebär i förhållande till dagens situation fler förundersökningar, åtal och rättegångar. Målen kan dock samtidigt bli mera lätthanterliga, eftersom kravet på bevisning om skada på viltet bortfaller.

Förslaget att straffsanktionera skyldigheten att märka ut viltolycksplats innebär också fler ärenden för rättsväsendet. Det är inte möjligt att förutse antalet fall som kan bli aktuellt.

5.2 Finansiella konsekvenser

Förslagen innebär vissa ökade kostnader för polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och domstolarna. Antalet ärenden bedöms dock inte bli fler än att de ryms inom befintliga ekonomiska ramar.

De finansiella konsekvenserna av förslaget om kostnadsersättning till eftersökspatrullerna har behandlats i avsnitt 4.

5.3 Konsekvenser för enskilda

Förslaget innebär för förare av motorfordon en skyldighet att anmäla sammanstötning med vilt även om det inte kan konstateras att djuret är skadat eller dött. Få sammanstötningar med de aktuella viltslagen resulterar i att djuret klarar sig oskadat. Eftersom det i normalfallet är omöjligt att avgöra om djuret är skadat eller ej innebär ändringen inte något ökat åliggande för motorfordonsförarna.

Förslaget att eftersök ska få ske på annans mark är nytt och innebär att markägare och jakträttshavare kan träffa på eftersöksjägare på den fastighet där de har jakträtt. Eftersöket får ske under samma villkor som gäller för eftersök av skadskjutet vilt. Det finns inga uppgifter om att sådant eftersök i något avseende har missbrukats.

6 Författningskommentarer

26 §

I första stycket punkten 2 byts ordet ”skall” ut mot ”ska”. Punkten 3 ändras så att regeringen får meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet även för fall då vilt inte har skadats eller dödats vid sammanstötning med motorfordon. Föreskrifterna får i fortsättningen avse anmälningsskyldighet så snart som vilt har varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon.

I ett nytt andra stycke bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter även om skyldighet att märka ut den plats där sammanstötning skett mellan motorfordon och vilt.

Ändringen har kommenterats i avsnitten 2.3.2.2 och 2.3.2.3.

28 a §

Paragrafen är ny. Enligt bestämmelsen får polismyndigheten vidta eller uppdra åt annan att vidta de åtgärder som behövs för att vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon ska kunna spåras upp och avlivas. I andra stycket finns ett bemyndigande för regeringen att meddela närmare föreskrifter om de uppdrag som lämnas av polismyndigheten enligt första stycket.

Paragrafen har kommenterats i avsnitten 2.3.1 och 3.2.

45 §

Paragrafen ändras i första stycket 2 så att underlåtenhet att fullgöra skyldighet som har föreskrivits med stöd av 26 § straffbeläggs. Ändringen innebär att den som underlåter att

enligt föreskrifter meddelade med stöd av 26 § andra stycket märka ut platsen där en sammanstötning skett mellan motorfordon och vilt kan ådömas ett bötesstraff. Genom ändringen i 26 § första stycket 3 blir vidare paragrafen tillämplig vid underlåtenhet att uppfylla anmälningsskyldighet beträffande vilt som har varit inblandat i sammanstötning med motorfordon, dvs. även i fall då det inte kan konstateras att viltet har skadats eller dödats vid sammanstötningen. Paragrafen har kommenterats i avsnitten 2.3.2.2 och 2.3.2.3. I sista stycket har vidare ”skall” bytts ut mot ”ska”.

52 §

Paragrafen ändras så att regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter som avses i den nya 28 a §.

Paragrafen har kommenterats i avsnitt 2.3.1.